WYNIA'S WEEK

Hoe u via de stroomrekening stilletjes dubbel betaalt voor zon en wind

Posted on 18 februari 2023 by Nick Ottens

Niet alleen gas en elektriciteit zijn veel duurder geworden, ook de kosten die de beheerders van het stroomnet consumenten in rekening brengen zijn dit jaar fors gestegen. Dat komt in ieder geval deels doordat het stroomnet uitgebreid wordt om zonnepanelen en windparken aan te sluiten.

De rekening wordt vooral betaald door burgers en kleine bedrijven. Grote energieslurpende bedrijven krijgen van de netbeheerders korting. De zon- en windsector zelf betaalt helemaal niet voor de netuitbreiding die nodig is om hun energie in te passen. En dat terwijl burgers en bedrijven 'groene' energie toch al subsidiëren via een opslag op hun gas- en lichtrekening.

Netwerkkosten 30 tot 50 procent duurder

De gasprijs daalt, dus neemt ook de prijs van elektriciteit op de groothandelsmarkt

af. Toch stijgen dit jaar de tarieven die netbeheerders in rekening brengen met 30 tot 50 procent. Die netwerkkosten vallen niet onder het prijsplafond.

Volgens de netbeheerders – de meeste huishoudens zijn klant van Enexis, Liander of Stedin – werken de hoge energieprijzen van 2021 en 2022 met vertraging door in de tarieven van 2023.

Wat ook meespeelt: de landelijke netbeheerder TenneT brengt de regionale netbeheerders – eigendom van provincies en gemeenten – dit jaar 51 tot 84 procent meer kosten in rekening voor gebruik van het hoogspanningsnet. En dat heeft zeker te maken met de aansluiting van windparken op zee en zonnepanelen.

Stroomverbruik gaat toenemen

Deskundigen en belangenbehartigers noemen de tariefstijging van TenneT 'fors'. De Vereniging voor Energie, Milieu en Water, dat zakelijke afnemers van stroom en gas vertegenwoordigt, wijst naar de gestegen inkoopkosten van energie alsmede de uitbreiding van het stroomnet als verklaringen.

Het is niet zo dat Nederlanders vorig jaar enorm meer elektriciteit zijn gaan verbruiken. De verwachting is wel dat stroomverbruik de komende jaren toeneemt.

TenneT is verantwoordelijk voor het aansluiten van de windparken op zee op het hoogspanningsnet. Ook investeert het staatsbedrijf in extra capaciteit om de wisselende stroom van zonnepanelen op te vangen.

Laurens de Vries, professor aan de TU Delft, denkt dat de netwerkkosten daarom verder zullen stijgen. 'Ten eerste betekent de verduurzaming dat veel energieverbruik geëlektrificeerd wordt, bijvoorbeeld vervoer. Daarnaast gaan de energiestromen meer fluctueren, omdat meer verschillende bronnen gebruikt worden.' Een gas- of kerncentrale levert constant stroom. Wind- en zonne-energie zijn minder voorspelbaar.

ACM houdt toezicht op de prijzen

Er zijn in Nederland zes netbeheerders. Die zorgen voor de kabels en leidingen waardoor elektriciteit en gas van leverancier naar consument vloeien. Naast de grote drie – Enexis, Liander en Stedin – zijn dat Coteq, Rendo en Westland Infra.

Omdat de netbeheerders regionale monopolies hebben, en klanten dus niet over kunnen stappen, bepaalt de Autoriteit Consument & Markt (ACM) jaarlijks hoeveel netwerkkosten zij in rekening mogen brengen.

Volgens prijsvergelijker United Consumers is een elektriciteitsaansluiting bij Liander van de grote drie het goedkoopst. De netbeheerder van Flevoland, Friesland, Noord-Holland en Gelderland brengt gemiddeld 286 euro in rekening. Een gasaansluiting is bij Liander juist duur: dit jaar 240 euro. Enexis, dat noordoost- en zuid-Nederland bestrijkt, rekent voor dezelfde gasaansluiting 204 euro. Stedin, de netbeheerder van Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland, is met 185 euro nog goedkoper voor gas, maar duurder voor stroom: 332 euro voor de meest voorkomende aansluiting.

Netbeheerders kopen zelf ook stroom in

'Bij het transport van gas en elektriciteit, en bij het omzetten van bijvoorbeeld hoogspanning naar laagspanning, gaat energie verloren,' vertelt Theo Scholte van de brancheverenigingNetbeheer Nederland: 'Dat is het zogenaamde netverlies. Om deze netverliezen te ondervangen, kopen netbeheerders energie in. Omdat de netbeheerder net als iedereen veel meer voor gas en elektriciteit betaalt dan vorig jaar, zijn deze kosten toegenomen.'

De prijsverschillen tussen netbeheerders hebben volgens Scholte te maken met verschillen per regio. De een heeft meer huishoudens, de ander meer grote bedrijven; de een heeft meer zonnepanelen, de ander meer elektrische auto's.

In Nederland wordt zo'n 40 procent van de stroom opgewekt door gas te verbranden. Wordt gas duurder, dan wordt ook stroom duurder.

De laatste tijd is de gasprijs toch weer gezakt? Dat klopt. Door de tot dusver zachte winter viel het gasverbruik in Europa mee. Ook is er capaciteit bijgekomen om vloeibaar aardgas (LNG) uit Amerika en het Midden-Oosten te importeren. Maar op de groothandel wordt stroom maanden van tevoren ingekocht. Netbeheerders hebben in 2021 en 2022 contracten gesloten voor stroom die zij dit jaar nodig hebben.

Ook TenneT geeft hoge stroomprijs de schuld

TenneT heeft hetzelfde probleem. Net als de regionale netbeheerders heeft het

eigen stroom nodig om netverliezen en fluctuaties tussen vraag en aanbod op te vangen. In de jaren 2018-2020 was TenneT daar gemiddeld 280 miljoen euro per jaar aan kwijt. In 2021 stegen de kosten naar 850 miljoen euro. Vooral omdat stroom zoveel duurder werd, maar ook omdat TenneT investeerde in de uitbreiding en versteviging van het net.

De landelijke netbeheerder berekent die kosten pas dit jaar door aan de regionale beheerders. TenneT werkt met historisch gemiddelde prijzen en doet twee jaar na dato een 'nacalculatie'. Dat maakt het vrijwel onvermijdelijk dat de netbeheerkosten ook volgend jaar hoog zullen zijn.

Volgens een woordvoerder van Tennet laat 90 procent van de tariefstijging zich verklaren door de hoge elektriciteitsprijs. Slechts 10 procent zou opgaan aan uitbreidingen van het net. 'Deze uitbreidingen zijn echter niet één-op-één te relateren aan de uitrol van groene elektriciteitsproductie.' Het gaat ook om verzwaringen van het net opdat bedrijven en huishoudens meer elektriciteit kunnen verbruiken.

Hoewel: dat laatste valt net zo goed onder het energiebeleid. Het kabinet wil immers niet alleen meer productie van groene stroom, maar ook meer stroomverbruik om gas te vervangen.

Uitbreiding stroomnet speelt 'kleine rol'

Netbeheer Nederland houdt net als TenneT vol dat de investeringen in het net slechts voor een 'klein deel' meespelen in de stijging van de tarieven.

Toch noemt marktmeester ACM juist de aansluiting van nieuwe windmolenparken op zee als reden om akkoord te gaan met de forse tariefsverhogingen van TenneT: dit jaar 51 tot 84 procent.

Producenten van wind- en zonne-energie betalen TenneT om op het net te worden aangesloten. André Jurjus, destijds directeur van Netbeheer Nederland, wees er in 2019 op dat zij níet meebetalen aan de verzwaring van het net terwijl die wel nodig is om 'hun' elektriciteit weg te zetten. 'Die kosten komen via de transporttarieven volledig voor rekening van de aangeslotenen, de Nederlandse huishoudens en bedrijven.'

Energieslurpers ontspringen de dans

De kosten zijn onder bedrijven niet gelijk verdeeld. Zo'n 35 grootverbruikers krijgen een 'volumecorrectie'. De gedachte is dat zij constant een grote hoeveelheid stroom afnemen en dus relatief minder kosten veroorzaken dan verbruikers met pieken en dalen. De ACM onderzoekt dit jaar of dat echt zo is.

Er is geen openbare lijst van grootverbruikers, maar het laat zich raden wie er in de groep van circa 35 moeten zitten: Tata Steel, Chemelot, de raffinaderijen van Shell in Rotterdam, de kunstmestfabriek van Yara in Sluiskil, AkzoNobel, Schiphol… Precies de bedrijven die ook de meeste fossiele brandstoffen gebruiken en het meeste CO2 uitstoten.

Dezelfde energieslurpers krijgen ook nog eens belastingvoordeel. Wynia's Week berichtte hier vorig jaar over: precies andersom als bij de 'progressieve' inkomstenbelasting, waarbij de tarieven stijgen naarmate men meer verdient, lopen de tarieven van de energiebelastingen af naarmate het verbruik toeneemt. Grootverbruikers betalen dus een lager percentage dan huishoudens en kleine bedrijven. In naam van het 'vestigingsklimaat'.

Nick Ottens vraagt in Wynia's Week door, waar anderen zwijgen.

Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de donateurs. Doet u al mee? Dat kan **HIER**. Hartelijk dank!